

Metodologické výzvy komparativního výzkumu stínového vzdělávání

Mgr. Vít Šťastný

Stínové vzdělávání

- „shadow education“ = různé formy soukromého doučování
- *...doučování ve školních předmětech (např. matematika, dějepis, angličtina), které je poskytováno nad rámec školní výuky pro finanční zisk. (Silova, I. et al., 2006)*
- pojem se objevuje se od 90. let 20. stol. jako metafora
 - Marimuthu et al. (1991) – výzkum soukromého doučování v **Malaysii**
 - Baker & Stevenson (1992) - výzkum soukromého doučování v **Japonsku**
 - V obou zemích soukromé doučování rozšířeno natolik, že tvoří „stín“ veřejného školství

Cíle disertační práce

- 1) identifikovat a analyzovat specifika stínového vzdělávání v souvislosti s přechodem na terciární stupeň vzdělávání v ČR
 - a) Jaké druhy doučování existují a jaké subjekty jej poskytují?
 - b) Jaký je rozsah a obecné charakteristiky soukromého doučování?
 - c) Jak doučování vnímají a hodnotí jednotliví aktéři?
- 2) porovnat zjištěná data s nálezy na Slovensku a v Polsku a analyzovat důvody možných podobností či odlišností.

Komparace se situací na Slovensku a v Polsku

- Informační báze z výzkumu Open Society Institute (Silova et. al., 2006)
- Kvantitativní data
 - výzkumný vzorek: studenti prvních ročníků vysokých škol, výběr podle míry žádanosti oboru
 - PL (n=849): 2 univerzity, studenti pedagogiky, primární pedagogiky, práv
 - SK (n=926): 7 univerzit, studenti práv, ekonomie, společenských věd, technických věd, přírodních věd
- Kvalitativní data
 - SK – realizace hloubkových rozhovorů s 9 soukromými učiteli
 - PL – bez doplnění o kvalitativní data

Výzkumný design a časový plán výzkumu

- Zmapování nabídky soukromého doučování (2013)
- Realizace kvantitativního dotazníkového šetření (2014)
- Realizace hloubkových rozhovorů (2015)

Zmapování nabídky soukromého doučování

- Jaké druhy doučování existují v České republice a jaké subjekty jej poskytují?
 - Zejména technika internetového vyhledávání
 - Rozhovory se zástupci vybraných institucí poskytujících doučování

Dotazníkové šetření

- Jaký je rozsah a obecné charakteristiky soukromého doučování?
 - Základní soubor
 - Studenti 1. ročníků vysokých škol ČR
 - Výzkumný nástroj:
 - Modifikovaný dotazník použitý v mezinárodním výzkumu Silova et al. (2006)
 - Rozsah
 - Zohlednění technologického vývoje
 - Informace získané v první fázi výzkumu

Hlubkové rozhovory

- Jak hodnotí situaci doučování jednotliví aktéři?
 - Prohloubení a rozšíření poznatků získaných v kvantitativním šetření
 - Výzkumný vzorek:
 - aktéři soukromého doučování
 - žáci,
 - jejich rodiče,
 - jejich soukromí učitelé.

Předpokládané limitace výzkumu

- Limitace plynoucí ze složení výzkumného vzorku
 - žáci, kteří byli při přijímacích zkouškách neúspěšní, nejsou do vzorku zahrnuti
- Datové zdroje pro komparaci nejsou nejnovější (sběr v roce 2005)
 - nutnost doplnění o další sekundární zdroje informací
 - opatrnost při interpretacích

Přínos práce

- Rozšíření poznatkové báze o fenoménu stínového vzdělávání v České republice
- Podnícení diskuze o tomto fenoménu (snad nejen) v akademických kruzích

Literatura

- Silova, I. et al. (2006). Education in a Hidden Marketplace: Monitoring of Private Tutoring. *Budapest: Education Support Program (ESP) of the Open Society Institute*. 355 s., ISBN: 1-891385-63-1.
- Putkiewicz, E. (2005). Korepetycje - szara strefa edukacji. *Warszawa: Instytut spraw publicznych*. 194 s., ISBN: 83-89817-90-X
- Marimuthu, T., Singh, J.S., Ahmad, K., Lim Hong Kuan, Osman, S. (1991). Extra school instruction, social equity and educational quality. Kuala Lumpur: University of Malaysia. 220 s.
- Stevenson, D.L., & Baker, D.P. (1992). Shadow Education and Allocation in Formal Schooling: Transition to University in Japan. *Chicago: American Journal of Sociology*, Vol. 97, No. 6, s. 1639-1657.